Одеський національний медичний університет
Факультет міжнародний
Кафедра філософії та біоетики

Силабус курсу
ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Обсяг	1 кредит /30 годин
Семестр, рік навчання	II семестр, 1-й рік навчання.
Дні, час, місце	Згідно з розкладом в аудиторії кафедри філософії та біоетики. Вул. Пастера, 2.
Викладач (і)	Ляшенко Дмитро Миколайович, к. філос. н., доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри філософії та біоетики Медянова Олена Володимирівна, к. психол. н., доцент закладу вищої освіти кафедри філософії та біоетики
Контактний телефон	+380973412025 +380503334363
E-mail	dmytro.liashenko@onmedu.edu.ua sepulka@meta.ua olena.medyanova@onmedu.edu.ua ev_medyanova@ukr.net
Робоче місце	Викладацька кафедри філософії та біоетики. Вул. Пастера, 2.
Консультації	*Очні консультації:* четвер – з 14.00 до 16.00; субота – з 9.00 до 13.00 *Онлайн консультації:* четвер – з 14.00 до 16.00; субота – з 9.00 до 13.00. *Microsoft Teams* або через *Telegram/Viber*

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація з аспірантами здійснюється через очні зустрічі. У разі переходу на дистанційне навчання комунікація з аспірантами буде здійснюватися за допомогою E-mail та програм: Microsoft Teams, Moodle, Telegram та Viber.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Професійна етика наукової діяльності» є філософсько-теоретичні та практичні питання сучасного наукового товариства, принципи наукової (зокрема медичної та фармацевтичної) діяльності, моральні проблеми, що виникають у зв'язку із

застосуванням сучасних біомедичних технологій у професійній діяльності працівників галузі охорони здоров'я.

Пререквізити та постреквізити курсу (Місце дисципліни в освітній програмі)

Вивчення навчальної дисципліни «Професійна етика наукової діяльності» базується на попередніх (забезпечуючих) дисциплінах «Філософія та методологія науково-медичного пізнання», «Академічна доброчесність», а також дисциплінах спеціальності. В той же час вивчення цього курсу забезпечує підготовку аспірантів та здобувачів до оволодіння наступними навчальними дисциплінами, зокрема курсом «Педагогіка вищої школи».

Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна етика наукової діяльності в галузі охорони здоров'я» є засвоєння аспірантами (здобувачами) основних принципів етичної культури фахівця в галузі охорони здоров'я, що необхідні для виконання їхніх професійних обов'язків, планування та виконання наукових досліджень.

Завдання дисципліни:

- надати глибинні знання в галузях етики науки, біомедичної етики, філософської антропології, організаційної та соціальної психології, психології наукової діяльності, необхідні для вирішення актуальних проблем біомедичної теорії та практики;
- сприяти формуванню особистості професіонала в галузі охорони здоров'я, що здатна поглибити гуманізацію відповідної діяльності, сприяти втіленню сучасних принципів наукової діяльності та біоетичних принципів в практику;
- сформувати у слухачів основи умінь і навичок розв'язання моральних дилем у професійній діяльності;
- сформувати у слухачів засади культури наукової діяльності, розуміння вимог та особливостей наукової комунікації з урахуванням сучасних нормативів наукової доброчесності та можливостей інформаційного суспільства;
- оволодіти теоретико-практичними знаннями та навичками організації та управління науковим та професійними колективом;
- сформувати вміння ефективного управління конфліктами в науковому та професійному колективах;
- сприяти формуванню розуміння етико-психологічних аспектів діяльності викладача вищої медичної школи.

Очікувані результати

За результатами вивчення дисципліни аспіранти повинні

знати:

- основні поняття й проблеми етики та аксіології науки;
- сутність біоетики як світогляду;
- етичні проблеми буття та пізнання у контексті проблеми людини;
- основні етапи та закономірності становлення етики, професійної етики;
- основні концепції етики науки XX і XXI ст.;

- сучасні етичні (зокрема біо- та нооетичні) погляди;
- сутність моралі як особистісного вибору та соціокультурного феномену;
- основні засади постнекласичної науки у світлі її людиновимірності;
- теоретико-методологічні, організаційні, комунікативні та психологічні засади науково-дослідної діяльності;
- проблеми гуманізації сучасної медицини та шляхи їх вирішення;
- етико-правові проблеми застосування сучасних біомедичних технологій;
- соціокультурні, наукові та філософсько-методологічні засади біоетики, нооетики та етико-правові засади біомедичних досліджень;
- сутність, предмет, об'єкт, основні напрямки та функції біоетики та нооетики;
- роль цінностей та біоетичних принципів у теорії та практиці фармації, в науково-дослідної діяльності;
- сутність, форми, методи етичної експертизи наукових/клінічних досліджень.

***вміти*:**

- використовувати у діяльності відповідний тезаурус курсу;
- використовувати основні поняття та етичні концепції, що висвітлюються в курсі;
- аналізувати сутність біоетичного світогляду та міждисциплінарного напрямку досліджень на перетині медицини, фармації, етики та філософської антропології;
- аналізувати етичні проблеми соціального, політичного та професійного буття людини;
- аналізувати сутність людської суб'єктивності з точки зору сучасних психологічних концепцій;
- застосовувати концепції сучасної біоетики, етики науки, організаційної психології та психології інноваційної діяльності для планування та проведення науково-дослідної роботи;
- володіти технологією наукової комунікації та принципами наукового етикету; спілкуватися у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті;
- формулювати та вирішувати етичні дилеми, що виникають у дослідницькій діяльності, розробляти проект наукового дослідження з урахуванням етичного аспекту;
- будувати професійну діяльність відповідно до цінностей та принципів біоетики, вищих міжнародних та вітчизняних нормативних стандартів у галузі біоетики;
- застосовувати принципи біоетики, принципи належної клінічної практики при проведенні клінічних досліджень та будь-яких наукових досліджень;
- виступати гарантом безпеки та захисту прав пацієнтів в практичній медицині та при проведенні клінічних досліджень;
- дотримуватись етики та академічної доброчесності.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (5 год.) та семінарських занять (10 год.), а також – через організацію самостійної роботи аспірантів (15 год.); всього – 30 год. (1 кредит).

Вивчення дисципліни реалізується на основі таких методів навчання:

- за домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- складання графічних схем;
- розв'язання творчих завдань;
- бліц-опитування;
-групові дискусії з проблемних ситуацій;
- виконання письмових завдань;
- індивідуально-контрольна співбесіда;
- логічні вправи;
- рольові (ділові) ігри;
- ситуаційні завдання («кейс-метод»);
- виконання індивідуальних досліджень;
- проблемний метод навчання, який націлений на формування у слухачів спроможності до діалогу та вміння відстоювати свою власну думку;
- метод навчання «мозковий штурм», який спонукає слухачів проявити творчий підхід і знайти альтернативні методи вирішення запропонованих завдань шляхом вільного вираження думок.

Зміст навчальної дисципліни.

Тема 1. Біоетика як наука, етико-філософські засади біотичного світогляду. Глобальна біоетика та нооетика як сучасні етапи розвитку біоетики. Проблеми народження, життя, здоров'я, хвороби та вмирання людини у контексті біоетики. Сучасна концепція біобезпеки.

Тема 2. Цінності та принципи американської та європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику в Україні.

Тема 3. Етичні та правові засади регулювання біомедичних досліджень за участю людини та експериментів на тваринах. Інформована згода на участь у клінічних дослідженнях як реалізація принципу поваги до автономії та гідності пацієнта. Етична експертиза біомедичних досліджень.

Тема 4. Етика наукової діяльності. Цінності наукового знання. Соціальна відповідальність наукового співтовариства. Міжнародні конвенції про роль науки в суспільстві і статус вченого. Моральна оцінка науково-технічного прогресу. Глобальні проблеми людства: етичне осмислення. Етика приватних наук. Фальсифікації в науці.

Тема 5. Етико-організаційні питання співвідношень в вищій медичній школі, науковому та медичному або фармацевтичному колективах. Етико-психологічні аспекти інноваційної діяльності.

Перелік рекомендованої літератури:

а) основна:

1. Біобезпека та біозахист у біологічних лабораторіях 1 та 2 рівнів безпеки: монографія. – Суми: Сумський держ.ун-т. – 2016 . – 123с.

2. Запорожан В. Н. Біоетика та біобезпека: національний підручник / В. М. Запорожан, М. Л. Аряєв. – Київ: Здоров'я. – 2013. – 454 с.
3. Запорожан В. М. Етика розуму в добу технологічних викликів / В. М. Запорожан, І. А. Доннікова, В. Б. Ханжи // Біоетика: від теорії до практики / відп. ред. О. О. Кришталь. – Київ : ВД «Авіцена», 2021. – С. 17–28.
4. Запорожан В. Н. Между добром и злом: нравственное самоопределение человека: монография / В. Н. Запорожан, И. А. Донникова, В. Б. Ханжи. — Одесса: ОНМедУ, 2020. — 264 с.
5. Основи біобезпеки (екологічний складник) : навч. посіб. / Л. П. Новосельська, Т. Г. Іващенко, В. П. Гандзюра, О. П. Куліныч ; за заг. наук. ред. д.б.н. О. І. Бондаря. – К. : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 180 с.
6. Основи біоетики та біобезпеки: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / О.М. Ковальова, В.М. Лісовий, Т.М. Амбросова та ін. — 2-е вид., вип. – К.: ВСМ «Медицина», 2017. – 392 с.
7. Пустовит С. В. Глобальная биоэтика: становление теории и практики (философский анализ) / С. В. Пустовит. — К. : Арктур-А, 2009. — 324 с.
8. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підр. / Є. Б. Тихомирова, С. Р. Постоловський. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2017. – 240 с.
9. Філоненко М.М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря: монографія / М.М. Філоненко. – Київ: Центр учбової літератури, 2015. – 334 с.

б) додаткова:

1. Беззубко Л. В. Управління трудовими конфліктами: Навч. посіб / Л. В. Буззубко, А.Г. Зюнькін, А. В. Калина. – К., 2004. – 281 с.
2. Здоровье-2020: основы европейской политики и стратегия для XXI века [Электронный ресурс]. – Копенгаген: ВОЗ, Европейское региональное бюро UN City, Marmorvej 51, DK-2100 Copenhagen Ø, Denmark, 2020. – 232 с. – Режим доступа: www.euro.who.int ISBN 978 92 890 0037 6
3. Леббех И. Особенности коммуникации врачебного приема [Электронный ресурс] / И. Леббех // Цикл «Доктор. Как разговаривать с пациентом и влиять на его приверженность». – Режим доступа: http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=34109544
4. Медянова О. В. Сьогоденні завдання вищої медичної освіти в контексті парадигми цілісності людини / О. В. Медянова // Інтегративна антропологія. – № 1. – 2019. – С.42–48.
5. Основи біобезпеки для науково-дослідних установ біологічного профілю / Ю. Т. Салига, І. В. Лучка, В. П. Росаловський. –Львів: Растрів-7, 2017. – 218 с.
6. Яковенко О. В. Інтелект та мислення : психологічний практикум : ч. 1 / Яковенко О. В.; Нац. ун-т Києво-Могилян. акад. – [Київ : Діректт Лайн], 2017. – 44 с.

7. Taking Action Against Clinician Burnout: A Systems Approach to Professional Well-Being / National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. – Washington, DC: The National Academies Press (https://doi.org/10.17226/25521), 2019.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях відповідно до сформульованих завдань з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності слухачів надається перевага стандартизованим методам контролю: усному опитуванню, структурованим письмовим роботам, дискусіям, ролевим іграм, доповідям. При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність слухачу виставляються оцінки за 4-бальною традиційною шкалою. Поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом (здобувачем) оцінок за традиційною шкалою, округлене до 2 (двох) знаків після коми, наприклад 4,75.

Оцінювання поточного контролю з дисципліни:

Значення оцінки **«відмінно»**: аспірант виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для розв’язання задач, здатен продукувати новаторські способи вирішення проблем, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.

Значення оцінки **«добре»**: аспірант вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

Значення оцінки **«задовільно»**: аспірант здатен оволодіти значною частиною теоретичного матеріалу, але переважно – в репродуктивній формі, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

Значення оцінки **«незадовільно»**: аспірант володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

Підсумковий контроль в даній дисципліні не передбачено. Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримають аспіранти та здобувачі, які не мають пропусків семінарських занять або відпрацювали пропущені заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

Отриманий середній бал за дисципліну шляхом його помноження на 40 (отримана оцінка округлюється до цілих) конвертується в оцінку за 200-бальною шкалою, яка, свою чергу, переводиться в традиційну оцінку з дисципліни за 4-бальною шкалою.

Середній бал за дисципліну	Оцінка з дисципліни за 200-бальною шкалою	Оцінка з дисципліни за 4-бальною шкалою (традиційна оцінка)
4,62–5,0	185–200	5
3,77–4,61	151–184	4
3,0–3,76	120–150	3

Самостійна робота

Оцінювання самостійної роботи аспірантів та здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Завдання необхідно виконувати вчасно згідно дедлайну. За невчасне виконання завдання аспірант отримує незадовільну оцінку. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, то відпрацювання здійснюється у встановлені викладачем терміни відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в ОНМедУ» (посилання на положення на сайті університету https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/osvitnij-proces.pdf). Перескладання здійснюється відповідно до затвердженого графіку.

Політика щодо академічної доброчесності

Політика освітньої компоненти ґрунтується на засадах академічної доброчесності (посилання на положення на сайті університету https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennja-pro-dobrochesnist.pdf) та визначається системою вимог, які викладач пред'являє до здобувача при вивченні освітньої компоненти:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.

Політика щодо відвідування та запізнень

Для отримання задовільної оцінки обов’язковим є відвідування і робота на аудиторних заняттях (семінарських заняттях). Запізнення аспіранта дозволяється не більше ніж на 10 хвилин.

Мобільні пристрої

На занятті допустимим є користування мобільними пристроями з дозволу викладача.

Поведінка в аудиторії

Під час находження в аудиторії мають культивуватися такі цінності: повага до колег; толерантність до інших; сприйнятливість та неупередженість; аргументованість згоди або незгоди з думкою інших учасників дискусії, а також

власної думки; шанування гідності особистості опонента/-ки під час спілкування; дотримання етики академічних взаємовідносин.